

Wat we gemeen hebben – True Pricing in toekomstvisies voor landbouw en voedsel

Analyse van de betekenis van true pricing in 16 toekomstvisies

Jerome Remmers

30 September 2024

Inleiding

In september 2024 werd het rapport gepubliceerd ‘Wat we gemeen hebben - Een analyse van voedselvisies in het veld¹’, geschreven door Prof.dr.ir. Imke de Boer en Kawire Gosselink. Dit onderzoek beschrijft een analyse van een vijftiental voedselvisies van spelers in het voedselsysteem in Nederland om de gemene deler vast te stellen, waaruit blijkt dat men het voor 80% eens is. Echter, uit een analyse van dit rapport blijkt dat een belangrijk aspect vergeten is mee te nemen in de analyse, waar wel degelijk ook veel support in de toekomstvisies blijkt te bestaan bij o.a. LTO-Nederland, Ministerie LNV (witboek 2050), IPO, GroenBoerenPlan, Rabobank, Transitie Coalitie Voedsel, Caring Farmers en RLI. Daarom heeft TAPP Coalitie dit rapport opgesteld om dit manco onder de aandacht te brengen. Ook zijn toekomstvisies van sommige partijen ten onrechte niet meegenomen, zoals die van Stichting Natuur en Milieu², het concept Landbouw akkoord, Urgenda, Dierenbescherming en TAPP Coalitie³, waar ‘true pricing’ ook een belangrijk aspect is in de visie. Milieucentraal en o.a. ZLTO hebben het begrip ‘true pricing’ nader omschreven⁴. Rabobank vertaalt true pricing naar ‘true value’.

In het volgende hoofdstuk wordt in tabel vorm aangegeven welke toekomstvisies wel degelijk iets zeggen over ‘true pricing’, het internaliseren in de voedselprijs van externe milieu- en sociale kosten als belangrijke motor voor verduurzaming van landbouw- en voedsel systemen in de toekomst en het verlagen van externe maatschappelijke kosten.

Conclusie

Uit deze quick scan blijkt dat van de 16 publiek beschikbare toekomstvisies op landbouw en voedsel er 13 een duidelijke rol zien voor ‘true pricing’, waarbij de overheid belastingen invoert om externe milieukosten een plek te geven in prijzen en daarnaast subsidies verstrekt aan boeren om emissies te verlagen (vanuit de heffingsopbrengst). Slechts enkele van de 13 toekomstvisies zien bij true pricing geen rol voor de overheid, maar slechts een rol voor ketenpartijen (o.a. IPO). Van de 15 onderzochte toekomstvisies in het rapport van Imke de Boer waren er drie niet openbaar en slechts vier toekomstvisies hadden geen rol opgenomen voor true pricing.

---

¹ <https://foodhub.nl/nieuws/analyse-voedselvisies-imke-de-boer/>

² <https://natuurenmilieu.nl/app/uploads/NM-Voedselvisie-2030-rapport-v3-ia.pdf>: o.a. met aanbeveling aan overheid: voer een true pricing systeem in

³ <https://www.tappcoalitie.nl/images/Voorstel-Tapp-Coalitie-eerlijke-beprijzing-4-nov-2019-1588512992.pdf>: aanbeveling aan overheid: investeer 600 mln euro per jaar in duurzame, diervriendelijke landbouw, te betalen via een milieuheffing op vlees (true price) en verlaag btw op groenten en fruit

⁴ <https://www.milieucentraal.nl/bewust-winkelen/true-price/> en: <https://www.zlto.nl/true-pricing>

Tabel: true pricing in 18 toekomstvisies landbouw en voedsel

Organisatie	Toekomstvisie (cursief mits opgenomen in studie van Imke de Boer)	Verwijzing/ visie op true pricing
1. Ministerie LNV	<i>Witboek 2050</i>	Doelsturing / true pricing voor de lange termijn Sturen op doelen biedt ruimte voor ondernemerschap. Om voldoende op te leveren moet het niet halen van doelen duidelijke consequenties hebben. Het kan niet in de plaats komen van alle vormen van middelsturing, niet alle beleidsdoelen laten zich in doelsturing vertalen. Ook gebiedsdifferentiatie ligt voor de hand, naast generiek beleid. De huidige sturing op voedselproductie kenmerkt zich door een combinatie van sturing door de markt en door de overheid, sturing met generieke instrumenten en met gebiedsgerichte stappen, sturing met middelvoorschriften en met doelen. Doelsturing kan een belangrijke vereenvoudiging betekenen, maar is tegelijkertijd als systeem zeer complex. Meetsystemen zijn nog in ontwikkeling en veel doelen zijn gebiedsafankelijk. Dit betekent dat (kort) na 2030 bredere inzetbaarheid mogelijk is en ook deels in plaats kan komen van middelsturing. Dan kan de omslag worden

		<p>gemaakt van het financieren van de landbouwtransitie door de belastingbetaler naar (meer) betalen door de consument. Dit vooronderstelt wel dat in de belangrijkste afzetmarkten (Noordwest-Europa, de EU) vergelijkbare stappen worden gezet.</p> <p>Doelsturing, bijvoorbeeld, via beprijzingsmechanismen zoals emissiehandel of heffingen dragen ertoe bij dat externe kosten van voedselproductie in de kostprijs worden verwerkt en, andersom, duurzame producenten een voorsprong kan bieden. Gekoppeld aan true pricing gericht op de consument, kan een samenhangend systeem van beloning van verduurzaming ontstaan. Naast beperking van de vraag naar minder duurzame producten, geeft het ook prikkels voor innovatie en zet het duurzame productie op voorsprong. Zo kunnen duurzame boeren en ketenpartijen zich positief onderscheiden en posities consolideren. De sturing vanuit het Rijk zal een ontwikkeling moeten doormaken van het stellen van kaders en prijssignalen waarbinnen de markt werkt, zoals de ontwikkeling van een duurzaamheidsstandaard, kpi's, certificering, transparantie, eisen omtrent marketing, naar meer sturing van consumentengedrag door prijzen. De grenzen van effectiviteit van het huidige beleid dat stoelt op</p>
--	--	--

		<p>informatieverstrekking zijn bereikt. Hierbij hoort het verwerven van politiek en/of maatschappelijk draagvlak en het realiseren van wettelijke grondslagen die er nog niet zijn. Hoewel er duurzaamheidsbepalingen bestaan voor zowel landbouw als visserij, is er voor het voedselaanbod in de voedselomgeving en voor verspilling en voedselconsumptie geen wettelijk duurzaamheidskader. Voor het behalen van de opgaven is dit echter noodzakelijk. Voedsel wordt op het moment vooral gezien als een tamelijk homogeen verhandelbaar goed. Het publieke belang rond duurzaamheid vraagt om explicitering die de overheid ook de titel geeft om dwingender te sturen op maatschappelijke aspecten van voedsel. True pricing betekent niet per definitie dat prijzen van voedsel stijgen. Duurzaam geproduceerde producten kunnen juist goedkoper worden, terwijl voor niet-duurzame producten juist prikkels ontstaan om via verduurzaming prijsstijgingen te beperken. Waar prijzen toch stijgen, ligt compensatie via inkomensbeleid eerder voor de hand dan door voedselprijzen kunstmatig laag te houden met subsidies of het niet afstraffen van onvoldoende duurzaamheid.</p>
2. Ministerie LNV	Concept landbouw akkoord	In het concept Landbouw Akkoord staat op pagina 6 van

		<p>bijlage 1B hoe de financiering moet plaatsvinden van de cruciale structurele vergoeding van 600 miljoen euro per jaar voor ecosysteemdiensten vanaf 2026: via een consumentenheffing op vlees. Blijkbaar denkt het kabinet, die de bijlage 1B publiceerde op eigen gezag, dat op basis van eerdere gesprekken in het landbouw akkoord over o.a. een 'eco-tax' op voedsel, dit het beste instrument is voor structurele financiering van ecosysteemdiensten. Dit zou gefinancierd moeten worden door zowel marktpartijen als via een fiscale heffing, per 2026, aldus het concept-akkoord. De consumptiebelasting op vlees is dan onvermijdelijk omdat de in het concept landbouw akkoord genoemde overige mogelijke heffingen voor financiering van de 600 miljoen euro per jaar samen hooguit 360 miljoen euro per jaar opleveren. Als alternatieven worden genoemd: een verbruiksbelasting op melk en belastingen op kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Maar volgens doorrekeningen leveren die jaarlijks maar resp. 200, 100 en 60 miljoen euro op.</p>
3. LTO-Nederland	<i>Toekomstvisie 2030</i>	<p>Heffing niet uitsluiten LTO Nederland is geen voorstander van heffingen en taksen op eten. Dat hangt samen met zorgen over de manier waarop dit terugvloeit naar diegenen die het nodig hebben alsook met de vraag of dergelijke</p>

		<p>heffingen niet zorgen voor ‘eet-ongelijkheid’ tussen diegenen die het wel en diegenen die het niet kunnen betalen. Daarom zetten we volop in op het vergroten van bewustwording bij de Nederlandse consument en op het brede plan Waardecreatie in Ketens. Tegelijkertijd zijn we realistisch. Er moeten resultaten worden gehaald. De tijd van zelfregulering of hopen op de goede intenties van keten en consument kan op een gegeven moment voorbij zijn. In 2025 wil LTO Nederland een brede evaluatie op de behaalde doelen in het verdisconteren van inspanningen van boeren en tuinders in de prijs die ze daarvoor krijgen. Blijft het resultaat hiervan in 2025 achter bij de gestelde KPI’s, dan is een regulerende heffing op producten wat LTO betreft nodig. Een regulerende heffing zal op Europees niveau breed geregeld moeten worden. Daarin worden de onbeprijde nadelig effecten van een product fiscaal geheven in een ‘eco-taks’. Cruciaal is dat de geheven middelen ten bate komen voor de transitie in de land- en tuinbouw; ‘terugsluizen’ is cruciaal. Zo worden de gewenste transitie en benodigde investeringen ondersteund. Dat vergt een nauwe samenwerking tussen overheid en sector. LTO pleit bij heffingen expliciet voor een ontheffing van beprijzing van natuurlijke producten omdat</p>
--	--	--

		hier geen sturing op mogelijk is.
4. Interprovinciaal Overleg (IPO)	<i>Position paper landbouw en voedsel</i>	<p>Uiteraard is het aan de markt om binnen de randvoorwaarden en de mogelijkheden die de overheid biedt verdienmodellen te ontwikkelen en te kiezen. Als overheid kunnen we een rol spelen door:</p> <p>Creëer een markt voor duurzame producten tegen werkelijke prijzen met voldoende marge voor de boer. Hier is overheidsbeleid nodig: bijmengverplichtingen, heffingen, true cost systemen, grondprijzen, etc. Aansturen op ketenafspraken rond true pricing, waarbij de maatschappelijke kosten van productie (vervuiling, overlast etc.) en kosten voor duurzamere producten onderdeel worden van de consumentenprijs.</p> <p>De consument kan met andere keuzes een belangrijke bijdrage leveren aan de transitie in het landelijk gebied: meer duurzaam geproduceerd, lokaal en/of plantaardig voedsel. In ieder geval zal de consument een eerlijke prijs moeten betalen die duurzaam produceren mogelijk maakt.</p>

<p>5. Rabobank</p>	<p><i>Agrofood Toekomstvisie 2040</i></p>	<p>De kosten en baten van maatschappelijke diensten worden verrekend in de productprijzen (true value) en worden deels duurzaam door de overheid betaald, zoals vergoedingen voor diensten als water- en natuurbeheer (groenblauwe diensten). Nieuwe op true value gebaseerde bedrijfsmodellen dragen het meeste bij aan de transitie naar een sector die produceert binnen de milieugebruiksruimte, een substantiële bijdrage levert aan het concept van brede welvaart en leidt tot een goed verdienmodel voor de agrarische ondernemer in de agrofoodsector. Het toepassen van true value vindt bij voorkeur plaats in Europees verband. Niettemin kan Nederland hiermee ook zelf al stappen zetten, bijvoorbeeld via het belastingstelsel en de regelingen voor groenblauwe diensten.</p> <p>Generieke heffing op consumenten-producten herverdelen:</p> <p>In het laatste model dat we bekijken, bestaat een generieke heffing op voedingsmiddelen, bijvoorbeeld in de vorm van een ophoging van de btw. De heffing kan per productcategorie verschillen, bijvoorbeeld voor vlees en plantaardige producten. De geïnde heffing wordt vervolgens verdeeld onder producenten aan de hand van hun</p>
--------------------	---	---

		<p>duurzaamheidsprestatie. Dat kan gaan om een beloning per ton CO₂-reductie, per ton ammoniakuitstootreductie, per ton gebruikt duurzaam veevoer, enzovoorts. In dit geval betalen consumenten op elk product een beetje extra en volgt de verdeling later. Daarmee voorkomt men een stijging van de (kost)prijs van het duurzame product ten opzichte van het gangbare product. In zekere zin lijkt dit model op het model dat tot voor kort werd ingezet om de energiemarkt te verduurzamen. In dat model werd de Opslag Duurzame Energie (ODE) - een heffing op het verbruik van gas en stroom - gebruikt om de subsidieregeling Stimulering Duurzame Energieproductie en Klimaattransitie (SDE) te financieren. Dit model is eenvoudiger om uit te voeren en bevoordeelt wel de productie, maar in veel mindere mate de consumptie van duurzamer geproduceerde producten.</p>
<p>6. Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI)</p>	<p><i>Duurzaam en gezond - samen naar een houdbaar voedselsysteem, Advies boeren met toekomst, Stop bodemdaling in veenweidegebieden – het groene hart als voorbeeld & De bodem bereikt?!</i></p>	<p>Financiële prikkels De consumptie van dierlijke producten wordt mede beïnvloed door de prijs. De huidige prijzen zijn echter niet reëel. Van oudsher vallen dierlijke producten in een lager btw-tarief. De argumentatie hierachter was dat deze producten tot de eerste levensbehoeften behoren. Gezien de goede alternatieven met een veel geringere impact op milieu en klimaat lijkt dit</p>

		<p>argument niet langer van toepassing. Daar komt bij dat de huidige prijs van dierlijke producten niet de maatschappelijke kosten van de productie weerspiegelt. De externe effecten zijn niet of nauwelijks in de prijzen verdisconteerd. Om de prijzen reëler te maken kan worden overwogen een prijsprikkel in te voeren. Afhankelijk van uitvoeringsoverwegingen kan dat bijvoorbeeld via aanpassing van het btw-tarief of door accijnzen in te voeren.</p> <p>Omdat de maatschappelijke kosten niet tot uitdrukking komen in de consumentenprijs van voedsel, biedt de winkelprijs op dit moment geen prikkel te kiezen voor duurzamer of gezonder producten. Voor boeren en partijen in de voedselketen die duurzamer producten willen leveren is er weinig ruimte om hogere kosten die daarmee samenhangen in de prijs te verdisconteren, tenzij duurzamere en gezondere producten als luxegoederen worden gepositioneerd en de retail de bijbehorende hogere opbrengst doorsluizen naar de primaire producenten.</p>
7. Transitie Coalitie Voedsel (TCV)	<i>Oproep aan formerende partijen: Stimuleer duurzaam boeren, gezond eten en eerlijk afrekenen & 10 principes voor een gezond leven op een gezonde planeet</i>	Eerlijk afrekenen. Iedereen heeft recht op toegang tot gezond en betaalbaar voedsel. Boeren die daarvoor werken doen dat voor een fatsoenlijke beloning en onder verantwoorde omstandigheden, ook in het buitenland. Bij het belonen en

		<p>beprijzen geldt dat 'het goede wordt beloond en dat de vervuiler betaalt'. Dat leidt tot 'echte en eerlijke prijzen'. Afwenteling van kosten wordt voorkomen. Daarmee ontstaat voor alle marktpartijen een gelijk en eerlijk speelveld. Landbouw- en voedselbeleid in eigen land mag niet leiden tot problemen elders in de samenleving of buiten Nederland.</p> <p>Help consumenten. Op dit moment worden consumenten door middel van aanbod, prijs en reclame verleid tot te veel en ongezond eten. Door gezond en duurzaam voedsel ten opzichte van niet duurzaam en ongezond voedsel goedkoper en makkelijker bereikbaar te maken worden mensen geholpen om zelf betere keuzes te maken. Dat kan o.a. door fiscale maatregelen.</p>
<p>8. Diverse organisaties in het GroenBoerenPlan (o.a. Bionext, Biohuis)</p>	<p><i>GroenBoerenPlan (Manifest met 10 punten)</i></p>	<p>Duurzaam boeren kan alleen als er een eerlijke prijs wordt betaald</p> <p>Zorg daarom voor belasting op niet duurzaam geproduceerd voedsel voor de externe kosten die het met zich meebrengen en maak daardoor duurzaam geproduceerde producten relatief goedkoper. Een mix van heffingen op ongewenste externe effecten, differentiatie met BTW en betalingen voor maatschappelijke diensten is een randvoorwaarde om te zorgen dat duurzaamheid loont. Hier draagt de gehele keten een grote verantwoordelijkheid. Als de</p>

		<p>prijzen worden gecorrigeerd naar de daadwerkelijke kosten, zal iedere consument graag voor de duurzame (biologische) producten kiezen. Ook fiscale maatregelen die nu veelal gericht zijn op investeringen in schaalvergroting en productieverhoging moeten worden omgebogen om de gecombineerde maatschappelijke opgaves te realiseren.</p>
<p>9. Natuur & Milieu</p>	<p>Voedselvisie: naar een gezond en duurzaam voedselsysteem in 2030</p>	<p>Overheid: Voer een True Price-systeem in. Supermarkten: stop met kiloknallen. De overheid kan de voedselproductie en de voedselconsumptie de juiste kant op sturen. Belastingen kunnen zo worden ingericht dat milieubelastend voedsel zwaarder belast wordt dan duurzaam voedsel. Via haar subsidiebeleid, belasting en wetgeving heeft de overheid sterke instrumenten in handen om de sector naar 2030 te leiden. Stimuleer een echte prijs voor vlees Om te zorgen dat de voedselsector integraal verduurzaamt, moet de overheid een systeem van True Pricing instellen. Bij een True Price worden de kosten voor klimaat, milieu, natuur en gezondheid door middel van een heffing meegerekend in de prijs die de consument betaalt. Omdat de productie van vlees en zuivel meer impact heeft op het milieu dan de productie van plantaardige</p>

		<p>producten, worden plantaardige alternatieven aantrekkelijker en vleesproducten duurder; de True Price van plantaardig voedsel is immers lager. Bij biologische producten is een deel van de externe kosten al opgenomen in de prijs. De overheid zet de opbrengsten van de True Price-heffingen in om de negatieve impacts van productie te verminderen – door innovaties, onderzoeken of experimenten. Boeren die maatregelen nemen die goed zijn voor milieu of natuur worden financieel beloond. Daarnaast moeten deze opbrengsten worden gebruikt om een transitie te realiseren naar een echt duurzaam productiesysteem</p>
10. TAPP Coalitie	Samen op weg naar een eerlijke wijze van beprijzen	<p>In dit rapport en op de website tappcoalitie.nl leest u over het voornemen van de TAPP Coalitie voor een maatregelenpakket voor vergoedingen aan boeren die verduurzamen (600 miljoen euro per jaar), een verlaagde btw op groenten en fruit en een volledige compensatie of zelfs netto lastenverlichting voor 40% de bevolking. Dit wordt gefinancierd door een eerlijke vleesprijs van ongeveer 20 eurocent per 100 gram vlees. Het tarief stijgt elk jaar licht, tot 2030. Dan zijn alle milieukosten in de vleesprijs verrekend als het voorgenomen pad wordt gevolgd. Het is mogelijk binnen twee jaar een eerlijkere vleesprijs in te voeren. (..) De eerlijkere vleesprijs is een</p>

		<p>beleidsinstrument waarbij de externe kosten van het produceren van vlees door de consument betaald worden. Deze bijdrage kan worden geïnd bij de supermarkt en slagerij/ poelier of bij de slachterij/importeur. De maatschappelijke kosten per 100 gram kip, varkensvlees en rund/kalfsvlees bedragen respectievelijk €0,20; €0,45 en €0,57. In deze kostenraming zijn kosten voor emissies broeikasgassen, emissies van fijnstof, en stikstof (NH3 en NOx), door landgebruik veroorzaakte impact op biodiversiteit en dierziekten meegenomen. TAPP Coalitie stelt voor een verbruiksbelasting op milieugrondslag in te voeren voor 3 typen vlees met als tarief de berekende maatschappelijke kosten per kilo. In 2030 is de heffingsopbrengst naar verwachting tot 1,3 miljard (1.356 miljoen) euro per jaar. De inkomsten uit deze belastingmaatregel worden voor ongeveer 33 tot ruim 50 procent gebruikt om te zorgen dat boeren een hoger inkomen krijgen als zij duurzamer produceren. In de bijlagen zijn de subsidievoorwaarden hiervoor in 28 maatregelen uitgewerkt. Hierdoor dalen de externe milieukosten van de vlees- en zuivelproductie. Daarnaast kunnen veehouders massaal extra innoveren en investeren in milieu- natuur-, klimaat-, en dierenwelzijnsmaatregelen en</p>
--	--	---

		<p>bijvoorbeeld weer met subsidie en omschakelen naar duurzaam gecertificeerde of biologische landbouw en veeteelt, waarbij ook de vraag naar biologisch en duurzaam voedsel opnieuw wordt gestimuleerd.</p>
11. Caring Farmers	<p><i>Koplopersplan covenant dierwaardige veehouderij</i>, MKBA rapport Dierwaardige veehouderij</p>	<p>In het Koploperplan staat: Creër financiële prikkels, zoals subsidies en belastingvoordelen, voor boeren die al duurzaam werken en minder ecologische schade aanrichten. En help boeren die willen overstappen naar natuurinclusieve kringlooplandbouw of biologische landbouw en voor bedrijven die natuurinclusieve en/of biologische producten verwerken of verkopen. Sturen op uitstoot per kilo, leidt tot intensivering. Sturing op uitstoot per hectare leidt tot extensivering. Beloon goed gedrag met financiële prikkels, zoals een omgekeerde waterbelasting als je positief bijdraagt aan biodiversiteit. Help mee starre keurmerken te versoepelen. Maak het financieel aantrekkelijk om bij de kopgroep te horen. Prijsprikkels in de markt zijn de beste manier om de consument te sturen en mee te nemen richting dierwaardige consumptie. Geen Mercosur, geen kiloknallers, geen goedkope producten uit het buitenland, geen BTW op bio maar op suiker. Ook de (super)markt wordt financieel geprikkeld richting duurzaam, gezond en dierwaardig. Reclame maken</p>

		<p>voor vervuilende producten, wordt net als bij tabak verleden tijd.</p> <p>De consument gaat de eerlijke prijs betalen voor een beter stukje vlees, doosje eieren of liter melk.</p> <p>In het rapport MKBA Dierwaardige Veehouderij uit 2024⁵ dat de Dierenbescherming samen met Caring Farmers publiceerde, werd eveneens gepleit voor 'true pricing' . Dit werd als volgt verduidelijkt: 'de hogere prijs niet via de gangbare afzetkanalen te laten lopen, maar als een prijstoeslag in rekening te brengen aan de consument. Deze toeslag kan dan achteraf met de boer verrekend worden'.</p>
12. De Boer en de Olde	<i>Re-rooting the Dutch Food System</i>	<p>Geen expliciete referentie naar true pricing. Wel: This system will no longer be governed by the free market but by all food system stakeholders operating within the safe-and-just operating space and based on an inclusive market system which recognises the value of public goods such as fresh air, clean water, healthy soil and diversity of species and landscapes.</p>
13. Dierenbescherming	40 puntenplan Urgenda en MKBA Dierwaardige veehouderij en: <i>Inclusieve en gedragen natuur en landbouw in en met de provincie</i>	<p>De Dierenbescherming ondertekende in 2019 het 40 puntenplan van Urgenda⁶ en een brief van diverse NGO's aan de regering in 2010 waarin</p>

⁵ <https://caringfarmers.nl/wp-content/uploads/2024/02/240227-MKBA-dierwaardige-veehouderij.pdf>

⁶ [190529-Urgenda-maatregel-minder-vlees.pdf](https://www.urgenda.nl/40puntenplan-oplossingen-voor-extra-co2-reductie/), <https://www.urgenda.nl/40puntenplan-oplossingen-voor-extra-co2-reductie/> en <https://www.tappcoalitie.nl/nieuws/8443/brede-coalitie-van-artsen-en-bedrijven-vraagt-kabinet-om-vleestax-> bron, zie laatste blz: <https://adoc.pub/indirect-energiegebruik-en-broeikasgassenuitstoot-van-huisho.html>

		<p>voor een heffing op vlees en zuivel gepleit werd.</p> <p>In het rapport MKBA Dierwaardige Veehouderij uit 2024⁷ dat de Dierenbescherming onlangs samen met Caring Farmers publiceerde, werd eveneens gepleit voor 'true pricing' . Dit werd als volgt verduidelijkt: 'de hogere prijs niet via de gangbare afzetkanalen te laten lopen, maar als een prijstoeslag in rekening te brengen aan de consument. Deze toeslag kan dan achteraf met de boer verrekend worden'.</p> <p>Geen referentie naar true pricing in het rapport 'Inclusieve en gedragen natuur en landbouw in en met de provincie (door Imke de Boer onderzocht als toekomstvisie).</p>
14. Urgenda	<i>Landinzicht</i> en 40 punten plan ⁸	<p>Rapport Landinzicht niet openbaar; wel is de toekomstvisie van Urgenda op de landbouw gepubliceerd in 2019 in het 40 punten plan, waar een heffing op vlees en zuivel genoemd is: een financiële prikkel op vlees die zo is ingesteld dat de lagere inkomens er geen last van hebben en waarvan de opbrengsten worden gebruikt om boeren te helpen verduurzamen. Onderzoek wijst uit dat zo'n prikkel miljoenen euro's besparing in de gezondheidszorg zal</p>

⁷ <https://caringfarmers.nl/wp-content/uploads/2024/02/240227-MKBA-dierwaardige-veehouderij.pdf>

⁸ <https://www.urgenda.nl/themas/klimaat-en-energie/40-puntenplan/>, zie met name: [190529-Urgenda-maatregel-minder-vlees.pdf](https://www.urgenda.nl/themas/klimaat-en-energie/40-puntenplan/190529-Urgenda-maatregel-minder-vlees.pdf)

		<p>opleveren. Deze handreiking aan het kabinet is geschreven in samenwerking met de True Animal Protein Price Coalition (TAPP - 30 organisaties waaronder Arts & Leefstijl en alle leden van de Dierencoalitie) en wordt ondersteund door de Dierenbescherming, Oxfam Novib, Foodwatch, Natuur en Milieu, Questionmark, Greenpeace, Willem en Drees, Milieudefensie, Wakker Dier, Hutten Catering, de Vegapolis, Caring Vets, De Hippe Vegetariër, Week zonder Vlees en de festivals Milkshake en Open Air.</p> <p>Een prijsstimulans in de vorm van een duurzaamheidsbijdrage of gezondheidsbelasting: True Pricing. CE Delft berekende in 2012iv dat een prijsverhoging van €2 op elke kilo vlees een consumptiedaling van 18% kan teweegbrengen en dat is ruim voldoende voor 0,5 Mton CO2-reductie. Vlees wordt in de winkel dan 16-28% duurder. In 2018 berekende CE Delft dat wanneer de maatschappelijke kosten van vlees worden doorberekend, dat gangbaar varkens-, rund- en kippenvlees respectievelijk 53%, 40% en 26% duurder worden. Ook dat lijkt een goed uitgangspunt voor een prijsprikkel. Hierbij wordt wel aangeraden dierenwelzijn mee te nemen (VU, 2010). De Oxford Universiteit berekende onlangs dat een gezondheidsbelasting op bewerkt vlees van 115% in Nederland leidt tot een ruim</p>
--	--	--

		<p>25% lagere consumptie van dit vlees, 1680 minder doden in 2020, 376 miljoen euro/jaar minder kosten aan gezondheidszorg en 1,09 miljard euro belastinginkomsten per jaari . Het kabinet kan ervoor kiezen om de lagere inkomens te compenseren door bijvoorbeeld de prijs van plantaardige vleesvervangers, groente en fruit te verlagen of door een extra bijdrage bij de zorgtoeslag. Een deel van de opbrengst van de vleesheffing kan worden ingezet om boeren te helpen extensiveren en verduurzamen (eerlijke vergoeding voor milieu-, natuur- en dierenwelzijnsmaatregelen).</p>
15. BO Akkerbouw	<i>Ruimte voor de nieuwe akker</i>	Geen referentie naar true pricing
16. Meststoffen Nederland	<i>Kunstmest 4.0, Positie Meststoffen Nederland op intensiteit landbouw</i>	Geen referentie naar true pricing
17. RVO Nederland	<i>De toekomst van een duurzaam landbouw- en voedselsysteem</i>	Rapport niet openbaar
18. Harvest House	<i>Identiteitstraject FVO Strategisch Advies, Visie Coalition of the Willing</i>	Rapport niet openbaar